

**แนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ
กรณีศึกษาหมู่บ้านบางตาวา ตำบลบางตาวา
อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี**
**Guidelines for the Establishment of Disaster Fund:
A Case Study of Ban Bangtawa, Bangtawa
Sub - district, Nong Chik District, Pattani Province**

สุไอลา วาเฮง¹ โนรไยลา หะยีตอเลาะ¹ อลิสา หะสาเมา²

Suhaila Waheng, Noraila Hajeedoloh, Alisa Hasamoh

Received: September 16, 2021/ Revised: October 17, 2021/ Accepted: December 9, 2021

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 10 คน ชาวบ้านที่เคยประสบภัยพิบัติ

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคม, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, Email: alisa.h@psu.ac.th, corresponding author

¹ Student in Bachelor of Arts, Field of study Social Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus.

² Assistant Professor, Dr. in Bachelor of Arts Program, Social Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

10 คน ผู้นำชุมชน 3 คน และผู้ที่จัดตั้งกองทุน 4 คน พื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านบางตาวา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติมาจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเข้าร่วมอบรมจากเครือข่ายผู้หญิงกับภัยพิบัติชายแดนได้เพื่อการเตรียมความพร้อม การมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางการจัดตั้งกองทุนมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนจากมูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ (มยส.) ชุมชนสามารถใช้กองทุนโดยไม่ต้องรอหน่วยงานต่าง ๆ ใช้ในเหตุการณ์ฉุกเฉินของชุมชน และในอนาคต ถ้าชุมชนสามารถพัฒนาเป็นกองทุนสวัสดิการสังคม สวัสดิการชุมชน สวัสดิการครัวเรือนที่ดี เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนรวม กองทุนจึงสามารถจะพัฒนาต่อไป

คำสำคัญ : กองทุน ภัยพิบัติ ชายแดนภาคใต้ ปัตตานี

Abstract

The purpose of this study is to identify the guidelines for the establishment of a disaster fund. Non-participant observation and in-depth interviews were conducted with 10 Village Health Volunteers (VHV), 10 villagers who have suffered from disasters, 3 community leaders, and 4 fundraisers in Ban Bangtawa, Bangtawa Sub - district, Nong Chik District, Pattani Province which is the main research site. The results show that the guidelines for the establishment of the disaster fund were initiated by health volunteers who participated in a training organized by Pattani and DeepSouth Women's Network Association for Disaster Mitigation in order to prepare themselves to resolve community problems when disaster strikes using a community participation approach. The establishment of a disaster fund is sponsored by The Deep South Relief and Reconciliation Foundation (DSRR). The community is allowed to use the fund without having to wait for approval from different agencies in

the case of emergencies. In the near future, if the community is able to use the fund to establish social welfare, community welfare, and household funds effectively for the common good, the fund will be continuously provided to them.

Keywords: Guidelines, Fund establishment, Disaster

1. บทนำ

ภัยพิบัติแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ภัยพิบัติอันเกิดจากธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว น้ำท่วม ดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด ดินถล่ม พายุ ฝนฟ้าคะนอง พายุเขตร้อน คลื่นพายุซัดฝั่ง ไฟป่า สึนามิ ฝนแล้ง ฯลฯ และภัยพิบัติอันเกิดจากน้ำมือมนุษย์ เช่น สงครามระเบิด สารเคมีรั่ว อคคีภัย ภัยจากการจลาจลและคมนาคนชนสงฆ์ และภัยจากการก่อการร้ายภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ (Natural Disaster, 2021; Zibulewsky, 2001) ภัยพิบัติเป็นสถานการณ์วิกฤตซึ่งขยายวงกว้าง หลายกรณีเกินกว่าที่กำลังของมนุษย์จะสามารถเยียวยาได้ ภัยพิบัติยังเป็นสภาวะที่ทำให้ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการกระทบกระเทือนหรืออาจรุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หลายครั้งอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างร้ายแรง เกินกว่าจะจัดการเพียงลำพังได้โดยใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น ภัยธรรมชาติที่มาแบบผิดฤดูกาลในเดือนเมษายนที่ผ่านมาซึ่งทำให้เกิดอุทกภัยน้ำท่วมดินถล่มทั้ง 10 จังหวัดของภาคใต้ คือ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พังงา นราธิวาส สตูล ชุมพร สงขลา กระบี่ ตรัง และพัทลุง ได้สร้างความเสียหายอย่างรุนแรงและกระจายเป็นวงกว้าง พบว่ามีผู้เสียชีวิตจำนวน 64 ราย เกิดความเสียหายด้านต่าง ๆ เช่น พื้นที่ทางการเกษตรที่เสียหายจำนวน 1.1 ล้านไร่ เกษตรกรเดือดร้อนมากกว่า 18,900 ราย ความเสียหายด้านสิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินที่เป็นบ้านเรือนกว่า 17,000 หลัง ถนน 6,000 สาย ฝายและท่านบ 227 แห่ง สะพาน 700 แห่ง โรงเรียนและวัดเกือบ 700 แห่ง ส่วนความเสียหายด้านบุคคลที่ส่งผลต่อเกษตรกรกว่า 118,000 ราย สัตว์จำนวน 5.7 ล้านตัวได้รับผลกระทบ (Kamolvej, 2012: 3)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดปัญหาร้ายพิบัติ ส่งผลต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ รวมทั้งทำให้ผลผลิตทางการเกษตรและประมงลดลง ส่งผลให้รายได้ของครัวเรือนและชาวประมงไม่มากเท่าที่ต้องการ (Rak Pa Nan, 2020; Prangbang, et. al, 2019) การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า อุณหภูมิของโลกที่สูงขึ้น อาจทำให้รายได้ทางการเกษตรของครัวเรือนลดลงในระยะยาว ส่วนหนึ่งมาจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Sinnarong, et al, 2019; Phatcharopasewatanagul, 2017) สมพร คุณวิจิต และยุพิน รมณีย์ (Khunwishit and Rammanee, 2018) เสนอว่า ผลกระทบจากภัยพิบัติต่อมนุษย์ควรได้รับความสนใจ ทำความเข้าใจเพื่อหาแนวทางรับมือที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นทั้งในด้านชีวิต ทรัพย์สิน อาชีพและรายได้ของตน

สำหรับประเทศไทย คาดว่าประชาชนประมาณ 28.9 ล้านคน ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในช่วงเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ถึง พ.ศ. 2546 และถ้านับเฉพาะวาตภัย หรือภัยที่เกิดจากพายุที่รุนแรงในรอบ 20 ปี เช่น พายุไต้ฝุ่นเกย์ พ.ศ. 2532 พายุไต้ฝุ่นลินดา พ.ศ. 2540 พายุไต้ฝุ่นจันทู พ.ศ. 2547 พายุไต้ฝุ่นช้างสาร พ.ศ. 2549 และพายุไต้ฝุ่นนาร์กีส พ.ศ. 2551 รวมถึงไต้ฝุ่นรามสูร พ.ศ. 2557 ภัยทางธรรมชาติเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายหลายหมื่นล้านบาท ส่วนข้อมูลจาก OFDA/CRED International Disaster Database ระบุว่า ภัยพิบัติที่ประชาชนในประเทศไทยได้รับผลกระทบและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมากที่สุดคืออุทกภัยที่มีถึงร้อยละ 50 ของภัยทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ภัยแล้งร้อยละ 44 และวาตภัยร้อยละ 6 ในขณะที่จำนวนประชากรที่เสียชีวิตมากที่สุดมาจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวร้อยละ 72 รวมถึงเหตุการณ์สึนามิที่เกิดจากแผ่นดินไหว รองลงมา คือ อุทกภัย ร้อยละ 20 และวาตภัย ร้อยละ 8 ตัวเลขเหล่านี้คือข้อมูลทางสถิติที่เก็บรวบรวมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980-2008 จำนวนมหาศาลของประชากรที่ได้รับผลกระทบและมูลค่าความเสียหายเหล่านี้สามารถลดลงได้ หากมีการเตรียมการรับมือที่ดีพอ นอกจากความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจแล้วภัยพิบัติทางธรรมชาตินำมาซึ่งปัญหาทางสังคมทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น การไร้ที่อยู่อาศัยการขาดสมาชิกหลักในครอบครัวจากเหตุการณ์ภัยพิบัติ เยาวชนที่รอดชีวิตต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าและใช้ชีวิตตามลำพังในสังคม เป็นต้น (Promsri, 2014)

ภัยพิบัติส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก รัฐบาลไทยเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้ออกพระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยพิบัติขึ้น ประเวศ งามอาจสิทธิกุล (Ongartsittikul, 2012) กล่าวว่า การออกพระราชกำหนดกองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติ พ.ศ. 2555 กองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติ กองทุนส่งเสริมการประกันภัยพิบัติ พ.ศ. 2555 เกิดขึ้นหลังจากมีเหตุอุทกภัยอย่างร้ายแรงกระทบกับในหลายพื้นที่ของประเทศไทย สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างรุนแรง รัฐบาลมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องบูรณะและฟื้นฟูประเทศเยียวยาความเสียหายให้แก่ประชาชนให้ได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินและกิจการของบุคคลที่เกิดความเสียหายขึ้นในอนาคตและเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการลงทุนในประเทศ

รัฐบาลจะต้องดำเนินการวางระบบการบริหารจัดการน้ำและสร้างอนาคตในการป้องกันภัยพิบัติ การจัดให้มีการลงทุนในโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นอย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย อาจประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการความเสี่ยงจากการรับประกันวินาศภัยที่เกิดจากภัยพิบัติส่งผลให้ประชาชนและผู้ประกอบการต้องเสียเบี้ยประกันเป็นจำนวนสูงมาก หรือไม่สามารถเอาประกันภัยได้ กฎหมายดังกล่าวเพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ (Office of Fund Development and Financial organizations in the community, Community Development Department, 2017)

ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำไปสู่ข้อสรุปว่า การจัดตั้งให้มีกองทุนภัยพิบัติจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการลดความเสี่ยงและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากมหันตภัยในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่สุทธิพล ทวีชัยการ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย กล่าวว่า กองทุนภัยพิบัติมีความสำคัญอย่างยิ่ง “ปัจจุบันหลายประเทศที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ ส่วนใหญ่มีกองทุนดังกล่าวไว้กรณีที่มีปัญหาฉุกเฉินสามารถนำเงินไปช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น การช่วยเหลือการประกันภัยนาข้าว หรือการประกันภัยพืชผลทางการเกษตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ ต่ออุตสาหกรรมประกันภัยไทยและประเทศ” (Office

of Fund Development and Financial organizations in the community, Community Development Department, 2017)

กองทุนภัยพิบัติจะต้องมีชุมชนเป็นฐาน คือ การให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการจัดการภัยพิบัติ มีกระบวนการทำงานเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ตั้งแต่ขั้นวางแผน วิเคราะห์ ความเสี่ยง ปฏิบัติงาน ตรวจสอบ ประเมินผล โดยครอบคลุมระยะก่อน ระหว่างและหลังเกิดภัย แต่ทั้งนี้ในแต่ละขั้นตอนควรได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ การมุ่งใช้กลยุทธ์การสร้างเสริมกำลังความสามารถในการใช้ทรัพยากรและการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลต่อการดำรงชีพและได้รับประโยชน์จากการมีสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ ชุมชนเป็นตัวจักรสำคัญในการเสี่ยงจากภัยพิบัติ และเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับประโยชน์เป็นการดำเนินการโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ทั้งในระดับชุมชนถึงระดับชาติ (Ruenkitrak, and Pattaranukrom, 2018)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุนโดยเลือกที่จะศึกษาในการทำวิจัยหัวข้อ แนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชนหมู่บ้านบางตาวา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เนื่องจากตำบลบางตาวาเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติเพราะมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ติดกับทะเลมักจะได้รับผลกระทบจากหลายครั้ง เช่น พายุดีเปรสชัน พายุปาบึก น้ำท่วมและคลื่นพายุซัดฝั่ง และจะเกิดจากน้ำทะเลหนุนโดยน้ำทะเลจะหนุนขึ้นมาจากฝั่งทิศเหนือของหมู่บ้านและจะกระทบจากทิศเหนือจนถึงนาุ้ง ทางชุมชนจึงมีการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชน หมู่บ้านบางตาวา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

3. วิธีการศึกษา

3.1 ขอบเขตการศึกษาวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ กรณีศึกษา หมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ กรณีศึกษา หมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี

ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

หมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี เนื่องจากชุมชน บางตาเป็นชุมชนที่ประสบกับปัญหาของภัยพิบัติผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ ทำให้มีการเตรียมความพร้อมภัยพิบัติของชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติชุมชน นำไปสู่แนวทางจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชนหมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ในตำบลบางตา

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้คือ ผู้ที่ได้รับประสบการณ์จากภัยพิบัติในหมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี มีจำนวน 10 คนเป็นผู้ที่มีพื้นที่พักอาศัยติดกับทะเลจึงมีความเสี่ยงที่จะเกิดภัยพิบัติ ทำให้ชุมชนได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติและผู้ที่ได้รับ ผลกระทบในชุมชนมีส่วนร่วมและผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติชุมชนโดยมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 10 คนเป็นกลุ่มที่จะจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติในชุมชน และผู้นำชุมชน 3 คนผู้ใหญ่บ้าน นายก (อบต.) รองนายก (อบต.) และผู้จัดตั้งกองทุน 4 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ใช้

เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2563

3.2 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูล

จริงในพื้นที่และตรวจสอบ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น มีเครื่องมือในการศึกษาดังนี้คือ แบบสำรวจ สํารวจของชุมชนร่วมกับชาวบ้านโดยใช้เครื่องมือศึกษาชุมชน ได้แก่ แผนที่ชุมชน แผนที่ทรัพยากร ผังเครือญาติ ผังผู้รู้ ตารางการใช้เวลาใน 1 วัน เส้นเวลา ลำดับเหตุการณ์ โยแมงมุมปัญหา การประเมินชุมชนและหาทางออกดอกไม้ในใจฉัน และชุมชนในฝัน แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการมีส่วนร่วมและการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชน หมู่บ้านบางตาหลวง หมู่ที่ 2 บางตาหลวง การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสนทนากลุ่มที่มีประสบการณ์การเตรียมความพร้อมการมีส่วนร่วมและแนวทางการจัดตั้งกองทุนของชุมชน หมู่บ้านบางตาหลวง หมู่ที่ 2 บางตาหลวง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) การสังเกตอยู่นอกวง ไม่เข้าไปร่วมในกิจกรรมของชุมชน เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อจำกัดด้านเวลาในการศึกษาและวิเคราะห์ ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ละเอียดเท่ากับวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบสังเกตพฤติกรรม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกลักษณะด้านจิตพิสัย เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีน้ำใจ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ศึกษา “แนวทางการจัดตั้งกองทุนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยในครั้งนี้ เช่น หนังสือ บทความ วารสาร ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ และข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง เช่น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกต

ในเบื้องต้น ผู้วิจัยเลือกใช้การสำรวจและการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล สำหรับการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับงานวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะการสัมภาษณ์ที่อยู่ระหว่างการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับ

การสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนี้ นิยมใช้กับการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งต้องการความยืดหยุ่นของข้อประเด็นคำถามเพื่อการเก็บข้อมูล ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมประเด็นศึกษาอย่างครบถ้วน

ในการบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์และพูดคุยกันแบบเป็นกันเองกับชาวบ้านแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนเสร็จสิ้นร่วมกันในหมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตาอาเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เพื่อประโยชน์ในการนำมาศึกษาในภายหลัง

3.4 การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล โดยชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การปกป้องชื่อและข้อมูล รวมทั้งการเก็บข้อมูลและการเก็บรักษาความลับขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยความสมัครใจ โดยอธิบายถึงสิทธิในการถอนตัวออกจากกรวิจัยได้ตลอดเวลาและการถอนตัวนั้นไม่มีผลเสียใด ๆ หากการเข้าร่วมในวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความไม่สบายใจ รู้สึกเป็นทุกข์จะได้รับการช่วยเหลือด้านจิตใจโดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้น

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการจัดตั้งกองทุน หมู่บ้านบางตา 2 ตำบลบางตา อาเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี” ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิเคราะห์ ผลเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจชุมชน สำรวจพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ สำรวจจากปัญหาชาวบ้าน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ข้อมูล สัมภาษณ์ข้อมูลแนวทางการจัดกองทุนกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 10 คน ผู้ที่ได้รับผลกระทบ 10 คน ผู้นำชุมชน 3 คน และผู้ที่มีความรู้ในการจัดตั้งกองทุน 4 คน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเชิงพรรณนาได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแนวคิดหรือทฤษฎีต่างๆ มาเป็นการหาคำตอบโดยเอาข้อมูลแบบสำรวจโดยใช้เครื่องมือชุมชน และข้อมูลแบบสัมภาษณ์มาเป็นกลยุทธ์การใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อหาความน่าเชื่อถือในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องเพียงพอและความเชื่อถือได้ของข้อมูลว่าสามารถตอบปัญหาของการศึกษาได้อย่างครบถ้วนของข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้

4. การทบทวนวรรณกรรมและแนวคิด

กองทุนภัยพิบัติจะต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม “การบริหาร” หมายถึง เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดย การใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ “ผู้บริหาร” จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ชักจูงสมาชิกให้มาช่วยเหลืองานขององค์กรและให้เกิดความร่วมมือกัน โดยอาศัยหลัก 7 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดการด้านบุคคล การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ ส่วน “การบริหารจัดการ” คือ การใช้ความรู้ที่เป็นศาสตร์และทักษะ ที่เป็นศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรการบริหาร คือ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ มาใช้อย่างเป็นกระบวนการ มีระบบระเบียบแบบแผน เพื่อสามารถ ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Wirachnipawan, 2545)

ส่วนแนวคิดเรื่อง การจัดตั้งกองทุนโดยการบริหารจัดการทุนชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนมีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนให้หมู่บ้าน/ชุมชนมีการจัดตั้งศูนย์จัดการกองทุนชุมชน โดยการบูรณาการและเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร กองทุนการเงินในหมู่บ้าน/ชุมชนให้มี การบริหารจัดการเงินทุนชุมชนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และใช้เงินทุนอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน (Office of Insurance Commission, 2012)

แนวคิดทุนทางสังคม เกิดจากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ บนฐานของความไว้วางใจ เชื่อใจ สายใยผูกพัน และวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกของสังคมผ่านระบบความสัมพันธ์ที่มีการสะสมในลักษณะเครือข่ายของ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ คน สถาบัน วัฒนธรรม และองค์ความรู้ ซึ่งจะเกิดเป็นพลังในชุมชนและสังคม และการเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดจากทุน 4 ประเภทที่สำคัญ คือ ทุนทางกายภาพ ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนมนุษย์ และทุนทางสังคม (Khamman, et al, 2008)

การจัดหาเงินทุนหลังเกิดภัยพิบัติ มีลักษณะของการรองรับความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติ ขณะที่การจัดหาเงินทุนก่อนเกิดภัยพิบัติ มีลักษณะของการควบคุมความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติโดยปกติแล้ว รัฐบาลส่วนใหญ่มักนิยมเครื่องมือในการ

จัดหาแหล่งเงินทุนหลังเกิดภัยพิบัติมากกว่าเครื่องมือในการจัดหาแหล่งเงินทุนก่อนเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากรัฐบาลมักไม่ตระหนักถึงความเปราะบางต่อภัยพิบัติธรรมชาติ และรัฐบาลมักมองข้ามความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่มีความรุนแรงสูง ซึ่งในรอบหลายปีจะเกิดขึ้นสักครั้ง ทั้งนี้ เมื่อภัยพิบัติที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นและรัฐบาลมีเงินทุนสำรองกรณีฉุกเฉินไม่เพียงพอหรือขาดแคลนเครื่องอุปโภคบริโภคและยารักษาโรค แนวทางการแก้ไขปัญหของรัฐบาลส่วนใหญ่คือการขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการรื้อรับการบริการของต่างประเทศข้อเสียของการจัดหาแหล่งเงินทุนหลังการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติมี ดังนี้ 1) การรื้อรับการช่วยเหลือจากต่างประเทศมักใช้ระยะเวลายาวนานกว่าจะได้รับเงินช่วยเหลือ ซึ่งอาจทำให้ปัญหาและความเสียหายทวีความรุนแรงมากขึ้น 2) การพิจารณาและจัดสรรงบประมาณเพื่อรองรับภัยพิบัติก่อให้เกิดต้นทุนค่าเสียโอกาสในการใช้งบประมาณในการพัฒนาประเทศและสร้างมูลค่าเพิ่มทางสังคมและเศรษฐกิจ 3) จำนวนเงินช่วยเหลือของต่างประเทศนั้นมีจำนวนจำกัด และไม่เพียงพอกับมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นถึงแม้ว่าการจัดหาแหล่งเงินทุนก่อนการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติจะมีลักษณะของการเตรียมความพร้อมล่วงหน้า โดยชาติชาย ชินเวชกิจวานิชย์ (Chinvetkitvanit, 2018) กล่าวว่า การจัดหาเงินทุนหลังเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ (Ex Post Financing Instrument) เป็นการจัดหาแหล่งเงินทุนที่ชำระค่าความเสียหาย (Loss Financing) หลังจากภัยพิบัติธรรมชาติเกิดขึ้น เพื่อฟื้นฟูสภาพ (Recuperation and Recovery) บำรุงซ่อมแซม และก่อสร้างอาคาร สิ่งปลูกสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ที่ชำรุดเสียหาย รวมทั้งบรรเทา เยียวยาและช่วยเหลือภาคครัวเรือน และภาคธุรกิจที่ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ การจัดหาแหล่งเงินทุนก่อนการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ (Ex Ante Financing Instrument) เป็นการจัดหาแหล่งเงินทุนชำระค่าความเสียหายก่อนที่ภัยพิบัติธรรมชาติจะเกิดขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปของการสร้างความแข็งแกร่งทางการเงิน การลดความเปราะบางทางการเงิน การลดความเสี่ยงและความเสียหายจากภัยพิบัติและการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง (Fiscal Policy Office, 2011)

แนวคิดสวัสดิการสังคม มีความสำคัญและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนใน

สังคม แต่ละคนต้องได้รับการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย ในทางปฏิบัติรัฐจะดูแลรับผิดชอบเฉพาะกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่มีปัญหาแต่เพียงอย่างเดียวไม่ได้เพราะหน้าที่ของรัฐที่สำคัญประการหนึ่งคือ การดูแลรับผิดชอบให้คนทุกคน ในสังคมได้รับการสังคมหรือบริการสวัสดิการสังคมของรัฐ ฉะนั้นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (Civil Right) ก็ควรจะได้รับการบริการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของรัฐ ในฐานะผู้ปกครองที่มีอำนาจซึ่งมีหน้าที่โดยชอบธรรมที่จะจัดสรรทรัพยากรให้แก่ประชาชนและรัฐสวัสดิการ (Welfare State) (Office of Social Development and Human Security, Nakhon Ratchasima Province, 2017)

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา (Office of Social Development and Human Security, Nakhon Ratchasima Province, 2017) ให้นิยามว่า “สวัสดิการสังคม” หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐและอาสาสมัครเพื่อมุ่งป้องกันและขจัดปัญหาสังคม หรือปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล กลุ่ม และชุมชน นอกจากนี้ ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 ระบุว่า “สวัสดิการสังคม” หมายความว่า ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันการแก้ปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง เหมาะสม เป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงาน และการมีรายได้ นั้นทนการ กระบวนการยุติธรรมและบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ และ “การจัดสวัสดิการสังคม” (มาตรา 3 วรรคสอง) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวหมายความว่า การจัดบริการสวัสดิการสังคมตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

5. ผลการวิจัย

5.1 บริบทชุมชนบ้านปากบางตาวา

หมู่ 2 บ้านบางตาวา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีประชากรทั้งสิ้น 2,888 คน 742 หลังคาเรือน ผู้นำถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 17 และผู้นำถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 83 (Nongjik Municipality Nongjik District Patani Province, 2021) ชุมชนนี้พื้นที่ติดชายฝั่งทะเล แต่ปรากฏว่ามีน้ำจืดตลอดปี ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า "ควาลออาเยรตาวา" ซึ่งแปลว่า "ปากบางน้ำจืด" ต่อมาได้เปลี่ยนคำหลังเป็น "ตาวา" แปลว่า น้ำจืด และให้ชื่อตำบลว่า "บางตาวา" ราษฎรในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการประมงเป็นอาชีพหลัก และรับจ้างเป็นอาชีพรอง รายได้ของราษฎรจึงไม่แน่นอน การศึกษาอยู่ในระดับต่ำ การจัดตั้งบ้านเรือนแบบแออัดยัดเยียด เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง พื้นที่ตำบลบางตาวา เป็นตำบลที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล ประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก รายได้ของราษฎรจึงไม่แน่นอน การศึกษาอยู่ในระดับต่ำ การจัดตั้งบ้านเรือนแบบแออัดยัดเยียด เนื่องจากไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง เขตพื้นที่ทิศเหนือ ติดกับ อ่าวไทยทิศใต้ ติดกับ ตำบลตูยง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมืองปัตตานีทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลบางเขา อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีอาชีพพาชีพหลัก ประมงอาชีพเสริม รับจ้างสาธารณูปโภคมีไฟฟ้า 2 หมู่บ้าน มีประปาหมู่บ้าน 7 แห่ง โทรศัพท์สาธารณะ 3 แห่ง มีถนนทางเท้าในหมู่บ้านทั้ง 2 หมู่การเดินทางเดินทางโดยรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์จากที่ว่าการอำเภอหนองจิก ถึงหมู่ที่ 1 ตำบลบางตาวา ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร และจากที่ว่าการอำเภอหนองจิก ถึงหมู่ที่ 2 ระยะทาง 3 กิโลเมตร ผลิตภัณฑ์ปลาเค็ม (Bangtawa Subdistrict Administrative Organization, 2015)

5.2 แนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ

การให้ชุมชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเอง ถือเป็นแนวคิดหลักของ มยส. ใน การพัฒนาศักยภาพของผู้นำในสถานการณ์ภัยพิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อส่งเสริมการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเกิดศูนย์การจัดการภัยพิบัติในชุมชนโดยกลุ่มผู้นำ โดยมีขอบเขตความร่วมมือคือ ช่วย

ให้เกิดผลิตภัณฑ์จากตำบลและชุมชนสามารถขายสินค้าเพื่อนำรายได้มาสู่การจัดตั้งกองทุนเพื่อเตรียมรับความพร้อมกับภัยพิบัติด้วยตนเอง

ผลลัพธ์ที่คาดหวังของการจัดตั้งกองทุน เพื่อให้ผู้หญิงมีความมั่นใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตัวเอง และมีอำนาจในการจัดการยามสถานการณ์ฉุกเฉิน มยส. เชื่อว่า หากผู้หญิงมีอำนาจในการจัดการทรัพยากรที่เป็นของตนเอง จะสามารถมั่นใจได้ว่าจะสามารถช่วยชีวิต ดูแลตนเองและกลุ่มคนเปราะบาง เช่น เด็ก คนพิการ ในสถานการณ์ภัยพิบัติได้ดียิ่งขึ้น ตรงกับแนวทางที่ 2 ด้านการพัฒนาที่มุ่งให้ประชาชนในพื้นที่พึ่งพาตัวเองได้ด้วยหลักประชาธิปไตย มีการรอบการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและสตรีในจังหวัดชายแดนใต้ข้อ 4.7 การสร้างการยอมรับและความเท่าเทียมทางเพศ ตัวชี้วัดหลักที่สำคัญคือ จำนวนผู้หญิงที่เข้าร่วมกองทุนมีจำนวนที่เพิ่มขึ้น และผู้หญิงจะสามารถสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ ครัวเรือนได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และกลายเป็นแกนนำในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

มยส.ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ 3 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมการเขียนโครงการเบื้องต้นและการทำบัญชีครัวเรือน เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2562 เพื่อเป็นการสอนพื้นฐานที่เป็นประโยชน์สำคัญสำหรับการจัดตั้งกองทุน จากวิทยากรของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.อ. ปัตตานี หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมอบรม ชุมชนจะต้องเขียนโครงการเพื่อนำเสนอขอรับทุนสนับสนุนจำนวน 5,000 บาท และมีการติดตามจากผู้ประสานโครงการอย่างต่อเนื่อง

5.3 แนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชน

จากการดำเนินกิจกรรมระหว่าง มยส. กับชุมชนหลังจากวันที่ 24 กันยายน 2564 เป็นต้นมา มยส. มีการนัดพบกับชุมชนและลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ พบว่า ชุมชนสามารถเตรียมความพร้อมในการสร้างกองทุนสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉินและแก้ไขปัญหาของชุมชนเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ มยส.วางแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติโดยเชิญแกนนำสตรีมาเข้าร่วมการอบรมด้วยความสมัครใจ ให้แนวทางการจัดตั้งกองทุนชุมชนว่าจะสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง ถ้ากรรมการทุกคนร่วมทำหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างสุดความสามารถและสามารถนำกองทุนชุมชนไปเป็นแบบอย่างได้ และสามารถนำกองทุนในส่วนนี้ไปใช้ได้เลยโดยไม่ต้องรอหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามา

ช่วยเหลือ เพราะหน่วยงานภายนอกอาจมีความล่าช้า ไม่ทันกับความต้องการเร่งด่วน
 ฉุกเฉินของชุมชน ชาวบ้านเล่าว่า การช่วยเหลือของรัฐ ไม่ได้บอกว่าจะมาช่วงไหน ผ่าน
 ช่องทางไหน การจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ เพื่อให้สามารถนำเงินมาใช้ในการฉุกเฉิน “การ
 จัดตั้งกองทุนของชุมชนมีแหล่งเงินทุนสนับสนุน มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความ
 สมานฉันท์ชายแดนใต้ (มยส.) โดยทางชุมชนมีการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์มา 1 ชนิดเพื่อ
 จำหน่ายนำกำไรเข้ามาต่อยอดกองทุนและทางชุมชนอยากให้มีสวัสดิการสังคมในการจัดตั้ง
 กองทุนที่ดีรวมทั้งชุมชนต้องสวัสดิการสังคมในอนาคต” (Doloh, Niteemung, and
 Jehma, Interview, 2020)

5.4 การจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ

การจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติมาจากกลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้
 เข้าร่วมอบรมจากเครือข่ายผู้หญิงภัยพิบัติ ที่จะสามารถพัฒนาไปได้โดยต้องมี 3 วิธี
 ดังนี้ คือ (1) การติดตามดูแล (2) การทำให้กองทุนเกิดรายได้ จากการทำอาชีพทาง
 เศรษฐกิจ ทำให้ยั่งยืนขึ้นโดยการติดตามอย่างใกล้ชิด และ (3) คณะกรรมการต้องมีมาก
 พอที่จะบริหารจัดการอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่อง กองทุนชุมชนก็จะสามารถพัฒนาและ
 ต่อไปได้ ถ้ากรรมการทุกคนร่วมทำหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างสุดความสามารถและ
 สามารถนำกองทุนชุมชนเป็นแบบอย่างได้ให้แก่ชุมชนอื่นได้

5.5 ข้อเสนอด้านสวัสดิการชาวบ้าน

ในส่วนของสวัสดิการจากการประชุมร่วมกันกับชาวบ้าน นั้น พบว่า ชาวบ้าน
 เห็นว่าควรมีการทำสวัสดิการ โดยในส่วนหัวข้อประเด็นสวัสดิการชุมชน ผู้เขียนควรมี
 การเรียบเรียงใหม่ ว่า ชาวบ้านที่ร่วมจัดตั้งกองทุนนั้น มีความเห็นควรมีการจัดทำ
 สวัสดิการเพิ่มเติม ซึ่งชาวบ้านได้เสนอดังนี้ คือ สวัสดิการสังคม สวัสดิการชุมชน และ
 สวัสดิการครัวเรือน

ความต้องการสวัสดิการทางสังคม เกี่ยวกับแนวทางการจัดตั้งกองทุนเพื่อการ
 ป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา เพื่อตอบสนองความจำเป็นของประชาชน ให้มี
 คุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึง สำหรับสวัสดิการชุมชน คนในชุมชน
 จะต้องเป็นกระแสหลักในการเปลี่ยนแปลงระบบสวัสดิการชุมชนคิดว่าดีหากทุกคนคิด
 เพื่อประโยชน์ส่วนรวม สำหรับสวัสดิการครัวเรือน พบว่า ชุมชนต้องการสวัสดิการ
 ครัวเรือนดูแลคุ้มครองสิทธิของสังคมเพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สำคัญ หาก

ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ ญาติ เพื่อนบ้านจะทำหน้าที่ดังกล่าวแทนชั่วคราวดีหากทุกคนนั้นมีความรับผิดชอบมีคุณธรรม เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สำคัญ หากสวัสดิการของครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ญาติ เพื่อนบ้านจะทำหน้าที่ดังกล่าวแทนชั่วคราวดีหากทุกคนนั้นมีความรับผิดชอบมีคุณธรรม

6. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติหมู่บ้านบางตาวา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตาวา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชน ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวทางการจัดตั้งกองทุน คนในชุมชน หมู่บ้านบางตาวา จะสามารถจัดการตนเอง โดยจัดการตนเองจากการบริหารจัดการทุนชุมชน ซึ่งได้แก่คนองค์กรชุมชน ทรัพยากร ฯลฯ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนตนเองไปสู่เป้าหมายอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ (Chinvetkitvanit, 2018) ที่กล่าวว่า จากการศึกษากิจการภัยพิบัติทางธรรมชาติโดยวิธีการจัดหาแหล่งเงินทุนในประเทศไทย จะเน้นเฉพาะการจัดหาแหล่งเงินก่อนการเกิดภัยพิบัติในลักษณะการประกันภัย 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การประกันภัยรายย่อย 2) การประกันภัยระดับประเทศที่บริหารโดยรัฐบาลและเอกชน 3) การประกันภัยภาครัฐบาล

ประเด็นที่ 2 การจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ จะสามารถพัฒนาไปได้โดยต้องมีวิธีดังนี้ คือ 1) การติดตามดูแล 2) การทำให้กองทุนเกิดรายได้ จากการทำอาชีพทางเศรษฐกิจ ทำให้อย่างขึ้นขึ้นโดยการติดตามอย่างใกล้ชิด 3) คณะกรรมการต้องมีมากพอที่จะบริหารจัดการอย่างจริงจังอย่างต่อเนื่อง กองทุนชุมชนก็จะสามารถพัฒนาและต่อไปได้ ถ้ากรรมการทุกคนร่วมทำหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างสุดความสามารถและสามารถนำกองทุนชุมชนเป็นแบบอย่างได้ให้แก่ชุมชนอื่นได้ สอดคล้องกับ (Trakulkarn, 2018) ที่เห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้เป็นทางเลือกสำหรับรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนที่ประสบความสำเร็จได้ ไปใช้ในการกำหนดแนวทางการสนับสนุนและควบคุมการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจน และเกิดประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 3 สวัสดิการสังคม ชุมชนต้องการสวัสดิการสังคมการแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม ทั้งทางด้านการศึกษา และสุขภาพ ของคนในชุมชน สอดคล้องกับ (Office of Social Development and Human Security, Nakhon Ratchasima Province, 2017) ที่อธิบายว่า การจัดสวัสดิการ สังคมขององค์กรชุมชนเป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมที่จะวางรากฐาน ที่จะพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบ มีการจัดการที่ดีในทุกระดับ โดยให้ ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเน้นให้ความสำคัญในบริบทของความ ยากจน ความมั่นคงของมนุษย์ ทนทางสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วม สวัสดิการสังคม และชุมชน

ประเด็นที่ 4 สวัสดิการชุมชน ชุมชนต้องการสวัสดิการชุมชนในเรื่องการ จัดตั้งกองทุนภัยพิบัติยังไม่มีการระดมทุนและคนในชุมชนสามารถเป็นกระแสหลักการ เปลี่ยนแปลงระบบสวัสดิการได้ดีหากทุกคนมีความคิดเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ สุวรงค์ วงศ์สุรวัฒน์, ศิริรัตน์ ชุนทดาลัย และ วฤชสพร ญัฐจุโรจน์ (Wongsurawat, Choonhaklai, and Natrujirote, 2019) ซึ่งกล่าวว่ากระบวนการ บริหารจัดการด้านผู้นำ ผู้นำกองทุนหมู่บ้านจะต้องเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถ ความเสียสละ เป็นผู้รับผิดชอบในหน้าที่และบทบาทของตนเอง ในการดำเนินงานผู้นำ กองทุนจะมีการศึกษาหาความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์อยู่เสมอ นำเสนอแก่สมาชิกและ ชุมชนให้นำไปใช้ และการสนับสนุนการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการบริหาร จัดการกองของบุคลากรของกองทุน

ประเด็นที่ 5 สวัสดิการครัวเรือน ชุมชนต้องการสวัสดิการครัวเรือนดูแล คู่ครองสิทธิของสังคม หากครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ญาติ และเพื่อนบ้านจะ ทำหน้าที่ดังกล่าวแทนชั่วคราวดีโดยทุกคนนั้นมีความรับผิดชอบมีคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครราชสีมา (Office of Social Development and Human Security, Nakhon Ratchasima Province, 2017) ที่ชี้ว่าสวัสดิการชุมชนโดยองค์กรชุมชนซึ่งมีการจัดสวัสดิการสังคม จากฐานทรัพยากรเป็นการจัดสวัสดิการเพื่อทุกคนเน้นการสร้าง ความมั่นคง และการจัด สวัสดิการจากฐานวัฒนธรรมได้แก่การเกื้อกูลและช่วยเหลือเครือญาติ ซึ่งสอดคล้องกับ

ชนิษฐา ทองเย็น (Thongyen, 2015) ที่กล่าวว่า สวัสดิการชุมชนกิจกรรมหรือระบบที่ชุมชนร่วมกันคิดกันจัดการเพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในชุมชน

7. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรมีการจัดตั้งกองทุนหลายๆ กองทุนภายในชุมชนเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นและเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาอย่างเข้มแข็งได้ในอนาคต
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลบางตาหลวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกลุ่มอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในพื้นที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบายแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติเพื่อให้ชุมชนสามารถเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติและชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการจัดตั้งกองทุนภัยพิบัติของชุมชนหมู่บ้านบางตา หมู่ที่ 2 ตำบลบางตา อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี เพื่อให้ชุมชนได้ปฏิบัติตามรูปแบบแนวทางการจัดตั้งกองทุนในการเตรียมความพร้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนและชุมชนสามารถช่วยเหลือได้ในยามฉุกเฉินเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และชุมชนสามารถมีรูปแบบการสร้างเครือข่ายสวัสดิการให้หมู่บ้านอื่นหรือชุมชนอื่นได้

References

- Bangtawa Subdistrict Administrative Organization. (2015). **Backgrounds**. [in Thai]. Retrieved Feb 1, 2020, from <https://www.bangtawa.go.th/history.php>
- Chinvetkitvanit, Chatchai. (2018). **The establishment of a disaster fund for economic stability in Thailand**. [in Thai]. Retrieved March 17, 2020, from <http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/>.
- Fiscal Policy Office. (2011). **A Study on Developing an Ex Ante Disaster Risk Financing as a Part of Comprehensive Fiscal Risk Management Framework**. [in Thai]. Retrieved March 1, 2020, from <https://www.fpo.go.th/ereseach/getattachment/49d0efc9-d097-4fc3-9b98-dacc1402297b/9141.aspx>.
- Khamman, Suwanee and et al. (2008). **Quality growth and Sustainability: Social Capital Management and Human Capital Development**. [in Thai]. Retrieved March 18, 2020, from http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2012/11/g3_6_suwanee_final.pdf.
- Khunwishit, Somporn and Rammanee, Yupin. (2018). Climate-Related Disaster Impacts, Risk Perception and Adaptation of Farmer Households in Songkhla Lake Basin. [in Thai]. **Political Science and Public Administration Journal**, 9(1), 1-31.
- Kamolvej, Tavida. (2012). **Local Disaster Management Guide**. [in Thai]. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Natural Disaster. (2021). **Interesting Natural Disaster and Prevention Guidelines**. [in Thai]. Retrieved July 13, 2021, from <https://bit.ly/3pxLjrj>.
- Nongjik Municipality Nongjik District Patani Province. (2021). **Social Conditions**. [in Thai]. Retrieved July 12, 2021, from <http://www.tesabannongjik.go.th/detail.php?id=646>.

- Ongartsittikul Prawech. (2012). **National Catastrophe Insurance Fund.** [in Thai]. Retrieved Feb 29, 2020, from <http://www.oic.or.th/th/consumer/Question>
- Office of Fund Development and Financial organizations in the community, Community Development Department. (2017). **Operating guidelines of Community Fund Management Center.** [in Thai]. Retrieved Feb 12, 2021, from <https://bit.ly/3BeQoqT>.
- Office of Insurance Commission. (2012). **The Natural Disaster Fund.** [in Thai]. Retrieved March 5, 2020, from <https://www.oic.or.th/th/consumer/circle>.
- Office of Social Development and Human Security, Nakhon Ratchasima Province. (2017). **Reporting Results of results of Accession to Fund of Social Welfare Organization in Nakhonratchasima Province.** [in Thai]. Retrieved March 1, 2021, from <https://www.oic.go.th%2FFILEDRAWER003%2FGENERAL>
- Pakeechay, K., Sinnarong, N., Autchariyapanitkul, K., Supapunt, P. (2020). The Impact of Climate Change on Rice Product in the Central Region of Thailand. [in Thai]. **Journal of Economics and Management Strategy**, 7(2), 1-22.
- Phatcharopasewatanagul, Apinan. (2017). Adaptation of Cassava Growers on Climate Change Case Study: Nakhon Ratchasima Province. [in Thai]. **Economics and Public Policy Journal**, 8(16), 18-27.
- Prangbang, Punyaporn, et.al. (2019). Farmers' Perception and Adaptation to Climate Change in Thailand. [in Thai]. **Prawarun Agr. J. Volume 16** (1), 105 – 119.
- Promsri, Chaiyaset. (2014). Natural Disaster Preparedness Awareness: Literature Review. [in Thai]. **Executive Journal**, 34(2), 92-115.

- Rak Pa Nan. (2020). **The Culprit with Climate Change**. [in Thai]. Retrieved May 1, 2021, from <https://www.reanrooclimatechange.com/Learning/Pages/Learning-culprits-come-with-climate-change.aspx>
- Ruenkitrak, Thanthakon and Pattaranukrom, Phenprapha. (2018) . Community Based Management of Flood Disaster: A Case Study of Bang Bua Canal Environmental Development Network. [in Thai]. **Rompruek Journal**, 36(3), 116-134.
- Sinnarong, Nirote, et al. (2019) . Impacts of Climate Change and Adaptation Simulation for Risk Reduction of Rain-fed Rice Production in Central Region. [in Thai]. **Economics and Public Policy Journal**, 10(19), 36-58.
- Thongyen, Kanistha. (2015). **Community welfare Management and needs of Welfare for a Well-being of Songkhla Sajja One Bath-Pledge Saving Day Network for the People’s Welfare Sector**. [in Thai]. M.Sc. (Health System Management), Prince of Songkla University.
- Trakulkarn, Picheat. (2018). Establishment of Management Patterns for Village and Urban Community Funds. [in Thai]. **Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)**; 11(2), 101-110.
- Wirachnipawan, Wirach. (2002). **Concept and Meaning of Administration and Management**. [in Thai]. Retrieved Feb 1, 2020, from <http://www.wiruch.com/articles%20for%20article/article%20concept%20and%20meaning%20of%20admin%20and%20mgt%20admin.htm>

Wongsurawat, Suwalang. Choonhaklai, Sirirat and Natrujirote, Waruesporn. (2019). The Management of Village Funds at Very Good Level: A Case Study in Nakhon Pathom Province. [in Thai]. **Journal of MCU Peace Studies**, 7(3), 888-898.

Zibulewsky J. (2001). Defining disaster: the emergency department perspective. **Proceedings (Baylor University, Medical Center)**, 14(2), 144–149. <https://doi.org/10.1080/08998280.2001.11927751>

Interview

Doloh, J., Niteemung R. and Jehma, J. Villagers. **Interview**. September 15, 2020.